

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o kraj. szkole gospodarstwa lasowego.

Wysoki Sejmie!

Jak sprawozdanie Wydziału krajowego świadczy, bieg spraw szkoły lasowej potępował zupełnie normalnie, uczniów na wszystkich trzech latach było 31, a egzamina kursowe wypadły zupełnie pomyślnie. Do egzaminu ogólnego przystąpiło pięciu uczniów z których jeden otrzymał stopień bardzo dobry, trzech dobry, a jeden dostateczny.

Najpoważniejszą zmianą, jaka zaszła w roku ubiegłym, było przeniesienie w stały stan spoczynku b. dyrektora p. Władysława Tynieckiego, któremu wiek i podupadły stan, zdrowia nie dozwoliły na dalsze pełnienie tego obowiązku. Wydział krajowy w stosunkowo krótkim czasie znalazł odpowiedniego kandydata i powołał na miejsce to p. Maryana Małaczyńskiego, c. k. zarządcę lasów i dóbr skarbowych w Tartarowie. Powołanie to młodego w praktycznym kierunku wszechstronnie wykształconego kierownika, najzupełniej odpowiada tylekrotnie już wyrażonemu zdaniu komisji gospodarstwa krajowego i Wysokiego Sejmu — który przedewszystkiem wymaga od tego, kto ma prowadzić naszą młodzież, jak najdalej idących, praktycznych wiadomości i dostosowanie swej wiedzy do istotnych potrzeb kraju.

Można więc mieć nadzieję, że obecny dyrektor ten kierunek szkole nadać zdoła, przez co nie tylko podniesie użyteczność samej szkoły, lecz także wytworzy zastęp praktycznie wykształconych młodych leśników, których kraj na tym właśnie średnim stopniu wykształcenia bardzo potrzebuje.

Wobec tego zwrotu w kierunku szkoły komisja gospodarstwa krajowego najzupełniej zgadza się z zapatrywaniami Wydziału krajowego i uznaje za stosowne przy tak kategorycznie odmownej odpowiedzi p. Ministra rolnictwa w sprawie dopuszczenia ukończonych uczniów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego do składania egzaminów we Lwowie na c. k. zarządców lasowych; — zupełnie zaniechać dalszych kroków w tej sprawie; a to tem bardziej, że nie zachodzi konieczność starania się o pomnożenie młodych sił zawodowych, ani dla rządowej służby lasowej, ani też dla służby techniczno-lasowej przy rządowej administracji politycznej, ponieważ potrzeba młodych kandydatów dla obu tych ga-

łęzi służby dostatecznie jest pokrytą abiturjentami Akademii rolniczej w Wiedniu, z kraju pochodzącymi.

Zrywając z myślą kształcenia w kraj. szkole gospodarstwa lasowego przyszłych urzędników domen i lasów, którym zaraz na najniższych stopniach nauki dostępną jest znakomita sposobność odbycia praktyki leśniczej — po wysłuchaniu kursu teoretycznego; komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że należałoby i w naszych warunkach znaleźć coś takiego, coby dla obecnych uczniów szkoły gospodarstwa lasowego a przyszłych leśniczych prywatnych tę praktykę przynajmniej w części zastąpić mogło. — Praktyczne wykształcenie nabywają obecnie uczniowie przed przyjściem do szkoły, wśród samej nauki na wycieczkach i ćwiczeniach, oraz podczas wakacji. Z wyjątkiem praktyki podczas trwania szkoły niestety bardzo ograniczonej i czasem i terenem, która odbywając się pod kierunkiem dyrektora i profesorów, ma podstawę prawdziwie umiejętną i rzeczywistemu postępowi nauki odpowiadającą; tak praktyka przedszkolna, jak i wakacyjna musi być bardzo względną i zależeć od przypadku, w jakie ręce dostanie się młody kandydat. — Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że przedewszystkiem temu brakowi powinno się zadość uczynić i podać uczniom sposobność zdobycia możliwie dobrego wszechstronnego praktycznego wykształcenia już w czasie szkolnym, a to w celu dania im pewnej i szerokiej podstawy do zużytkowania swej wiedzy praktycznie zaraz po wyjściu ze szkoły. — Aby dopiąć tego celu, powinno się przedewszystkiem znaleźć odpowiednie miejsce do ćwiczeń, po drugie zorganizować tak naukę, aby skierowaną była w kierunku praktycznym i dozwalała na jak największą ilość dłuższych wycieczek. — Wzorem i przykładem w tym kierunku są szkoły zagraniczne, które najczęściej położone wśród lasów lub w najbliższym tychże sąsiedztwie, dozwalają młodzieży przez czas studyów żyć się z żywiołem, który ma być celem ich życia. Szkoła leśna w Tharand ma rewir leśny wielkości 1027 hkt., gospodarstwem leśnym kieruje dyrektor, jeden zaś z profesorów jest zarządcą; — w Münden rewir szkolny obejmuje 7508 hkt. nadzór techniczny nad nim należy do Dyrekcyi szkoły; — austriacka szkoła w Weisskirchen ma rewir wielkości 600 hkt., przy czem stosunek zarządu jest podobny jak w Tharandzie. — Szkoła leśna bez rewiru w pobliżu, stale używanego do systematycznych ćwiczeń praktycznych, idących ile możności krok w krok z wykładami, nie odpowiada celowi i nie może wychować dostatecznie praktycznie przygotowanych kandydatów na samoistnych gospodarzy leśnych.

Ćwiczenia luźne po różnych lasach dorywczo wykonywane, chociaż liczne nie mogą dać uczniom dostatecznie jasnego poglądu na całokształt gospodarstwa lasowego.

Połączenie rewiru leśnego ze szkołą niezależnie od przeznaczenia swego do demonstracyi, nie może i nie powinno wpływać na obniżenie renty z tegoż; gdyż trudno przypuścić, by szkoła, która uczniom za wzór stawia oparte na najwyższej rencie gruntowej gospodarstwo drzewostanowe, mogła dać wyraz swej nieudolności brakiem dochodów z lasu normalnie zagospodarowanego.

Przeglądając w sprawozdaniu dyrekcyi szkoły gospodarstwa lasowego wycieczki i ćwiczenia praktyczne, uderzyć musi nieco za skromną działalność w tym kierunku, ograniczenia wielkie co do czasu i nie wykorzystanie najodpowiedniejszego na ten cel terenu. Wielki las w Winnikach, obejmujący około 1348 morgów, którego rewir zaczyna się już kilka kilometrów za rogatką Łyczakowską, o nader różnym drzewostanie, należący do fundacyi stypendyjnej Głowińskiego, będący więc pod opieką Wydziału krajowego, jest tym znakomitym objektem, wprost stworzonym do celu, jaki potrzebuje szkoła.

Las ten służył w roku ubiegłym uczniom tylko jako obiekt na ćwiczenia praktyczne z miernictwa i niwelacyi podczas dziesięciodniowej czerwcowej wycieczki. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że tak skromne wyzyskanie tego znakomitego środka demonstracyjnego jest zupełnie niewystarczającym i wypada zawiązać ściślejsze węzły po-

między Dyrekcją szkoły a zarządem tych lasów a to w celu stworzenia z nich podobnego rewiru szkolnego jak lasy w Tharancie, Münden, Eberswalde i t. p. Wprawdzie Wydział krajowy wydał w roku 1891 specjalną instrukcję normującą stosunek kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie do zarządu lasów należących do fundacji Głowińskiego w Winnikach, co do używania tych lasów przez wspomnianą szkołę do celów nauki demonstracyjnej, stosunek ten określony jest jednak tak luźnie, a szkoła jest traktowaną w stosunku do gospodarstwa lasowego więcej jako instytucja temuż szkodliwa, niż pomocna. Komisja gospodarstwa krajowego sądzi, iż obecnie, kiedy na czele szkoły stoi kierownik, który dał tyloletnie dowody swej praktycznej działalności i należał do wybitniejszych sił w c. k. zarządzie domen i lasów, że stosunek ten powinien być zmienionym w bardziej ścisły pomiędzy dyrekcją szkoły a zarządem lasów Winnickich, która to zmiana niechybnie tylko jak najlepiej na obydwie instytucje wpłynąć może.

Interes fundacji i szkoły zyska obustronnie znacznie, gdy:

1) plan gospodarczy rewiru Winniki sporządzi kraj. szkoła gospodarstwa lasowego przy sposobności letnich wycieczek i ćwiczeń a to wedle najnowszego stanu wiedzy na zasadzie najwyższej renty gruntowej.

2) Gdy w czasie opracowania planu gospodarczego przez uczniów pod kierunkiem profesorów prowadzić się będzie gospodarstwo wedle systemu dawniejszego.

3) Gdy po sporządzeniu planu gospodarczego i zatwierdzeniu takowego przez Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo poruczy się dalszy nadzór nad gospodarstwem względnie wprowadzenie nowego planu w życie dyrekcji szkoły lasowej.

4) Gdy administracyjne czynności rewirowe, jak sprzedaż produktów, kasę, rachunki i zapasy prowadzić będzie miejscowy zarządca.

Warunkiem przeprowadzenia zmian tych jest przede wszystkim utrzymanie dotychczasowego dochodu, jeżeli już dziś nie czerpie się kosztem przyszłości lasu. W stosunkach nowych dochód ten nie powinien się zmniejszyć.

Przy zreorganizowaniu w ten sposób stosunku szkoły do zarządu lasu winnickiego urządzenie dwumorgowej szkółki leśnej będzie wynikiem racjonalnej gospodarki, nie narażając na nadmierne koszty zarządu lasowego.

Komisja gospodarstwa krajowego mniema, że Wydział krajowy zbadawszy dokładnie rzucony projekt, wrazie braku poważnych przeszkód, wprowadzi go w najkrótszym czasie w życie.

Sprawę rozszerzenia budynku szkoły lasowej, poruszoną w przeszłorocznej uchwale sejmowej, Wydział krajowy uznaje na razie za zbytęcną i dlatego żadnego nie przedkłada w tym względzie projektu i kosztorysu. — Ze zdaniem tem najzupełniej zgadza się Komisja gospodarstwa krajowego; — budynek szkolny jest obecnie wprawdzie nieco ciasny, niektóre większe przedmioty muzealne nie znajdują w nim już pomieszczenia, na razie jest on jednak wystarczającym. — Wkładanie obecnie kapitału w wyprowadzenie drugiego piętra, byłoby zbytęcnym wydatkiem, a to tem bardziej, że wobec regulacji ulicy obok zakładu położonej, nie wiadomo, czy niekorzystnie byłoby całe zabudowanie wraz z terenem sprzedać a gdzieindziej w odpowiedniejszem miejscu nowy zakład postawić. — Ogród botaniczny koło samego zabudowania jest bardzo ciasny, zupełnie nie odpowiada swemu celowi; bardzo skupione w tym ogrodzie drzewka nie rozwijają się naturalnie i nie dają obrazu takiego, jaki dać powinno drzewko w normalnych warunkach żyjące. Wobec dzisiejszej frekwencji, której wzrostu w najbliższej przyszłości spodziewać się nie można, na razie budynek ten najzupełniej odpowiada swemu przeznaczeniu.

Komisja gospodarstwa krajowego sądzi, że raczej powinien Wydział krajowy w innym kierunku zwrócić swą uwagę i poświęcić ją więcej wewnętrznej organizacyi szkoły, od której przede wszystkim zależy jej powodzenie. Unormowanie wykładów, określenie

scisłe przedmiotów i zwrócenie ich wyłącznie na praktyczne tory, z drugiej strony pilne zwracanie uwagi na frekwencje uczniów i rzeczywiste korzystanie ich z nauk, to są cele, które przedewszystkiem powinno mieć się na oku. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że w razie gdyby sprawy te pomyślnie przeprowadzić się dały i trafiły na istotną i rzeczywistą pomoc sił nauczycielskich, możnaby wobec zmniejszenia się ilości poszczególnych katedr przystąpić do poprawy samego bytu materyalnego nauczycieli, co w najbliższej przyszłości — wobec zupełnie nieodpowiedniego dotowania tamtejszego grona nauczycielskiego — wydaje się rzeczą konieczną. Komisya gospodarstwa krajowego rzucając tę myśl, ma nadzieję, że całe ciało nauczycielskie z dyrektorem na czele zrozumie, jakie stanowisko kraj. szkoła gospodarstwa lasowego, jako średnia szkoła w tym zawodzie ma zająć w kulturze naszego kraju i będzie się starała o kształcenie praktycznych, a więc prawdziwie dla kraju użytecznych leśników.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Sejm przyjmuje sprawozdanie o krajowej szkole gospodarstwa lasowego do swej wiadomości.

Lwów, dnia 18. marca 1899.

Przewodniczący:
Sanguszko.

Sprawozdawca:
Stadnicki.